

מאוצרות הפרשה

כולם הביאו פרים אילים וכבשים, מה קרה עכשיו... אומר להם הקב"ה – הם הביאו פרים – נכון. אבל הוא מקריב את עצמו! ונפש כי תקריב. "אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו!" הוא נתן מה"פת לחם" שלו...

הקב"ה כביכול לא מתרגש מהדברים הגדולים, חסר לו משהו?!... לה: הארץ ומלוואה הכל שלו – ה' מביט על הדברים הבאים מהלב, מהמסירות, מהאהבה אליו ית'. (ארחות חיים)

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך על כל קרבןך תקריב מלח (ב, יג)

וכתב רש"י, שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית, שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח, וניסוך המים בחג.

ויש להקשות, שהרי סוף סוף המים התחתונים הפסידו קירוב לשכינה, שהמים העליונים נמצאים כל הזמן קרוב לשכינה, והמים התחתונים נמצאים למטה אלא שמתקיים בהם מצוה.

וכתב באילת השחר, 'ועל כרחק דאע"פ שהקירוב לשכינה הוא עונג גדול, מכל מקום עונג ממעשה מצוה הנעשה על ידי בעל בחירה שוקל יותר, ולכן נתפייסו בפיצוי הזה שיקיימו בהם מצוה, והיינו שקיום מצוה הוא עונג גדול יותר מלהיות בקירוב לשכינה.

ומוסיף שם עוד, שהרי המים העליונים נמצאים תמיד קרוב לשכינה מבריאת העולם ועד עתה, והרי המים התחתונים מתקיים בהם מצוות רק כשבית המקדש היה קיים, שזה היה בבית ראשון ת"י שנה, ובבית שני ת"כ שנה, וזה זמן קצר יחסית לכל אלפי שנות קיום העולם, וא"כ איך זה שווה לכל הזמן שהמים העליונים נמצאים קרוב לשכינה, ומבואר מזה, שהעונג שבעל בחירה יקיים בהם מצוות אפי' שזה יהיה רק קצת זמן, זה שקול יותר ממה שהרוויחו המים העליונים.

ועוד מוסיף שם, שהרי את המצוה במים ובמלח מתקיים על ידי אנשים, שהם בריאה קטנה לעומת המלאכים הממונים על המים העליונים, שהם השורש הרוחני שלהם, והם בעלי השגה הרבה יותר מאדם, ועם כל זה פעולה של מצוה שנעשית על ידי האדם יש לה חשיבות עצומה, יש לה משקל עצום כנגד כל זה.

ויש להתעורר מזה ולהתחזק, להעריך את המעשי מצוות שאנו עושים, שיהיה יותר בחשק וברוממות, שעי"ז יהיה ערך גבוה יותר לכל מעשי המצוות. (הרה"ג יהודה אריה דינר שליט"א, דברי השירה)

ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר... ונודעה החטאת אשר חטאו עליה (ד, יג-יד)

מדוע דווקא כאן בפרשת העלם דבר, כתוב הלשון ונודעה החטאת, דמשמע שנודע להם מעצמם, ואילו בשאר מקומות (נשיא, חטאת יחיד) הלשון או הודע אליו חטאתו (ד, כג, כה) דמשמע גם כשנודע ע"י אחרים? וכתב רבינו: יש לומר, כי שאר מקומות דחייב בשגגת מעשה, יכול להיות שנודע לו על ידי עדים (כריתות יא ב') ועי' תוספות שם שמדובר ששוקק ולא מכחיש), אבל פר העלם דבר מביאין דוקא אם נעלם ההלכה מהסנהדרין, ומוכרח להיות שנודע להם הטעות רק מעצמם שחזרו בהם, וזהו ונודעה החטאת, שנודע מעצמם ולא מאחרים. (שבענו מטובך)

אדם כי יקריב מכן קרבן לה' (א, ב)

מובא בספר "לחם לפי הטף", כי הפסוק הזה מלמדנו שרק אדם כשר להקרבת קרבנות, אבל ברואים אחרים, כמלאכים, אינם כשרים להקרבה. ועל פי זה מיישב את שאלתו של בעל העקדה – למה דוקא אליהו הנביא נשאר חי ולא מת? אם מכיון שהיה קדוש, הרי גם משה רבנו היה קדוש, ואם מכיון שהיה נביא, הלא משה רבנו היה אבי הנביאים, אם כן למה דוקא אליהו הנביא נשאר חי?

והנה מובא בספר "מדבר קדמות" לחיד"א בשם המדרש, שמאז החורבן ועד היום, ממשיך אליהו הנביא להקריב כל יום שני תמידים – קרבן אחד בבקר וקרבן אחד בין הערבים. וזה לשונו שם: "אליהו זכור לטוב מקריב תמידין בבית המקדש אף שהוא שמש, שהרי בקדושתו הוא עומד, ואפשר שנגנו לו קופות מתורמות הלשכה כדי שיהיו באים משל ציבור, ואינו רחוק שאבות העולם עומדים עליו למעמד, והימן ואסף וידותון משוררים. ומעורות הקרבנות עושה מגילות, וכותב זכויות ישראל". ואומר בעל ה"לחם לפי הטף", כי לפי דברי המדרש הללו אין כל קושי, אליהו חייב להשאיר אדם חי, כי מאחר ואליהו הנביא מקריב קרבנות, הוא חייב להיות אדם, שכן מלאך אינו מקריב קרבנות. (לאור הנה)

ואם מן העוף עלה קרבנו לה' (א, יד)

כותב רש"י שלמרות שאצל הבהמות יש דין שבהמה בעלת מום פסולה להקרבה, הרי שבעופות מותר להקריב גם עוף עם מום.

וכאן הבן שואל: מה נשתנה? מדוע באמת לגבי בהמה אסרה תורה להקריב בהמה עם מום, ובעוף התירה התורה את הדבר, הלא דבר הוא! ביאור נפלא על כך אמר הגה"ק רבי אברהם פלאגי ז"ל: אם אנו רואים בהמה בעלת מום, פצועה להקרבה, בדרך כלל הגרום לכך היא קטטה ותגרה שפרצה בעדר הבהמות, השור נגח את הפרה או הפרה נגחה את השור, עד שהם נחבלו. ומאחר והמחלוקות והמריבות שנואים לפני ה', לפיכך אין להקריב בהמה עם מום.

מה שאין כן אצל העופות, היונים והתורים, בדרך כלל הם חיים ביניהם בשלום ובשלווה ללא מריבות והתקוטטויות, כך שאם מוצאים מום בעוף בדרך כלל מדובר במום מולד וכדו' שנוצר בידי שמים, לכן העוף כשר להקרבה גם כשהוא בעל מום. (תורה שבכתב)

ונפש כי תקריב קרבן מנחה (ב, א)

סח הגה"צ רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי שליט"א: מרן רה"י הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל כשלימד בישיבה קטנה פוניבו' בתחילת חומש ויקרא, במנחת עני – 'מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו', עשה כעין הצגה שלימה... בא בן אדם עני לבית המקדש, כל היום באו אנשים עם קרבנות גדולים יותר וגדולים פחות, אבל לעני אין כסף לקרבן, הוא מביא "מנחה" ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה', ואיך הוא מרגיש?... מסכן, מתבייש... כולם מביאים פרים, אילים, ומה אני מביא? מנחה?!... הוא מנסה להסתיר, הוא מחביא את זה תחת בגדו ומחכה שהציבור ילכו... בערך בצהריים כל הגבירים הולכים לאכול... ואז נהיה קצת שקט, הוא הולך מהר אל הכהן בבקשה תקריב לי את הקרבן הזה... (הוא מופחד שיבוא איזה גביר שסיים לאכול...) והקב"ה קורא לכל פמליא של מעלה --- בואו תראו! והם אומרים רבוננו של עולם, מה יש לראות פה,

גם מתנה מרצון עלולה להיות גזל

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מקם קרבן לה' מן הבקמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. (א', ב')
 וברש"י: "אדם - למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל".
 לכאורה יש לתמוה: הלא מקרא מפורש הוא שאין הקב"ה חפץ בקרבן גזל, כפי שנאמר (ישעיהו ס"א, ח'): "כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה".
 לשם מה, אפוא, יש צורך בדרשת חז"ל נוספת הנלמדת מן הפסוק "אדם כי יקריב מכם"?
 את התשובה נבין על פי המעשה הבא: הימים היו ימי פתיחת מלחמת העולם הראשונה, אי שם בשנת תרע"ד. מצב של 'מחוז תשכל חרב ומחדרים אימה'. מלבד הפחד העצום להסתובב ברחובות, המצב הכלכלי היה בכי רע באותה עת, כאשר חיי המסחר שבתו ופרנסה מנלן. גם ה'חפץ חיים' שנאלץ לטול את מקל הנדודים, ולנוע ברחבי רוסיה כדי לברוח מאימת המלחמה, חווה על בשרו את הקושי הכלכלי.
 והנה, באחד מאותם ימי טירוף ועוני משווע, הגיע אל ה'חפץ חיים' מכתב מאת הגביר המפורסר ר' רפאל גוץ ממוסקבה. למכתב צורפה המחאה על סך 300 רובלים! אחד מתלמידי ה'חפץ חיים' שהיה בן בית של ה'סבא קדישא', נכנס באותו זמן אצלו, ומצאו הולך בחדרו אנה ואנה טרוד במחשבתו ותפוס ברעיונותיו. משהבחין בתלמידו, נפנה אליו ה'חפץ חיים' ואמר לו: "את שלוש מאות הרובלים יש להחזיר לשולחם בדואר!"
 "מדוע?" תמה התלמיד, "הלא הישיבה סובלת ממחסור גדול, והכסף נחוצך פה יותר מתמיד..." "חושש אני מגזל", היתה התשובה המפתיעה. "הנה הוא כותב אלי מכתב ומתארני בתארים גדולים ועצומים. הוא מחזיק אותי, כנראה, לאיש אשר כל אותן מעלות הולמות אותו, ומשום כך שולח הוא את כספי התמיכה. אילו היה יודע שאינני ראוי לאף אחד מאותם תארים המנויים במכתבו - בודאי לא היה מסכים לשלוח את הכסף.
 נמצא אם כן, שיש כאן חשש גזל להשתמש בו, ועלינו להשיבו לו". התלמיד שהשתאה לשמוע הסבר שכזה, החל לנסות את מזלו בשכנועים ושידולים. "רבי" - ניסה לטעון - "הלא צריכים לאכול, וכסף אחר אין בנמצא!" ה'חפץ חיים' לא קיבל את טענותיו: "אילו היתה נשפכת טיפת חלב לתוך חתיכת בשר, ההיית מעלה על דעתך אשה יהודייה שתיטול את הבשר ותאכלנו?! בודאי שלא! ומה ההבדל בין איסור בשר בחלב לאיסור גזל?" לא נותרה לו לתלמיד כל ברירה, והוא נטל את הכסף להשיבו לבעליו. ולא נתקררה דעתו של ה'חפץ חיים', עד שראה בעיניו את הקבלה מהדואר, המוכיחה שהכסף אכן שב לבעליו, ורק אז אבן נגולה מעל לבו.
 הרי לנו, שבכלל הזהירות מעוון הגזל, יש לבדוק את עצמנו היטב גם בממון שניתן לנו מדעת ומרצון הבעלים, האם אכן גמרו בדעתם ליתנו לנו ומכאן תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של ה'חפץ חיים' עצמו, בבחינת "נאה דורש ונאה מקיים": שני מיני גזל קיימים בעולם. הגזל המוכר והידוע, הוא כאשר אדם שולח יד בממונו של חברו ונוטלו לכיסו. אך לעתים נוטל אדם ממון מחברו בהסכמתו ומדעתו, ואף על פי כן יש בכך משום אבק גזל. לשם דוגמה: כאשר אדם נותן לחברו ממון מתוך ידיעה שהוא תלמיד חכם וירא אלוקים, והוא מבקש להנאותו מנכסיו, אבל באמת המקבל גונב דעת הבריות ואינו ת"ח וצדיק - נמצא שהממון שקיבל הרי הוא בבחינת גזל, שהרי אילו היה הנותן יודע זאת לא היה נותן לו דבר.
 מהפסוק הנאמר בישיבתו ניתן ללמוד כי אין חפץ ה' בקורבנות גזולים, אך כאן באה התורה ולימדתנו, שגם כאשר אין האדם שולח ידו בממונו של חברו, אם בכל זאת יש בדבר משום אבק גזל - אין להביא ממנו קרבן. מהיכן למדנו זאת? מן הכתוב: "אדם כי יקריב מכם" - מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, כלומר בקרבנותיו לא הייתה כל בחינה של גזל ואפילו אבק גזל, שהרי הכל היה שלו, גם עליכם לדאוג שבקרבנכם לא יהיה כל צד ובחינה של גזל! ('ללמדך' מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

לצבוע הבית לפני פסח

שאלה: האם יש מקור למנהג העולם לצבוע את הבית דוקא לפני פסח?

תשובה: נאמר במשנה בתחילת פרק ערבי פסחים (י'): "ואפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, ולא יפחתו לו מארבע כוסות". שואל ה"תפארת שלמה": מדוע כותבת המשנה בלשון נסתת: "ולא יפחתו לו", ואינה כותבת בפשטות: 'אפילו עני שבישראל לא יפחות מארבע כוסות'? רש"י פירש שהתנא מדבר על גבאי צדקה המפרנסים את העניים. אך הרי כל סדר הפרק הזה מדבר בלשון הזו: 'מזגו לו כוס ראשון' (שם, ב), 'הביאו לפני מצה' (שם), 'ובמקדש היו מביאים לפניו גופו של פסח (שם, ג). הרי לנו כי בכל סדר המשניות הללו מדברים בלשון נסתת. מדוע המשנה נוקטת לשון זו? ומי הם המביאים והמוזגים לפני האדם? והוא אומר דבר נפלא: עורך הסדר הוא ככהן גדול המשרת לפני ולפנים בכגדי לבן, ובעל הבית לביליל הסדר הוא הקב"ה, ולכן הוזכר במשנה פעמים רבות המלה 'לפניו' - "מזגו לפניו", "הביאו לפניו", "ונאמר לפניו שירה חדשה". "לפניו" הכונה לפני הקב"ה! לאור זאת ניתן לבאר דבר נוסף: ה"בן איש חי" זצ"ל, בספרו "תורה לשמה" (סימן תקט), נשאל שאלה: רואים אנו מנהג העולם, שישנם רבים שדרכם לסוד את ביתם בסיד פעם אחת בשנה, אך דרכם לעשות זאת דוקא קודם חג הפסח, ולא קודם חג אחר כגון חג הסוכות. והנה ישנו אדם שחפץ לעשות זאת קודם חג הסוכות, אך רואה כי העולם נוהגים בכך קודם הפסח, ומנהג ישראל תורה הוא, לכן בא לשאול אם יש בזה איזה טעם, ואז גם הוא לא ישנה ממנהג העולם, ואם לאו - יעשה כאשר לבו חפץ. אמנם על פי דברי ה"תפארת שלמה" יוצא שיש ענין מיוחד לעשות זאת דוקא לכבוד ליל הסדר, משום שאז הקב"ה נמצא בביתנו, והבית הפרטי של כל אדם הופך להיות בית מקדש, והרי המשנה (מדות מג, ד) מביאה שפעם אחת בשנה היו צובעים את ההיכל. ומתי זה היה? קודם הפסח! אכן, גם ה"בן איש חי" משיב שמנהג זה שנהגו העולם הוא כמנהג שהיה נהוג בבית המקדש, ולכן אדם המודקדק במצוות לא ישנה ממנהג העולם בזה!

(הרה"ג ברוך רוזנבלום שליט"א, הגש"פ נעימות יאמרו)

תשובה לחידה משבוע קודם: איתמר - כאמור ברש"י על המילים: "ביד איתמר" (לח, כא) - "הוא היה פקיד עליהם".

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות טובין לנשואי הבן משפחות טהלר-הרב הורביץ להולדת הבן הנכד

משפחות מרקוס להולדת הבת הנכדה משפחות יצחקוב-אביוב להולדת הבת הנכדה משפחות שחר-חיניקיס להולדת הבן הנכד

משפחות בלמס-ה"ה פינטו-ה"ה חפוטא להולדת הבן הנכד הנין משפחות שטיין-הרב כהנא-פרוינדליך להולדת הבן הנכד הנין

משפחת עזרד להולדת הבן משפחת אלחנן שראל להולדת הבת משפחת גוטרמן להולדת הבן

משפחת בן חיים להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות ישראל - ביבי לאירוסיה הבן הנכד

גני הדר-עמישב: משפחות גוטל - נגר להולדת הבת הנכדה הנינה משפחת הרשלר לאירוסיה הבת משפחת גולדבלט להולדת הבת

משפחת פאוועס להכנס הבן לעול תורה ומצוות משפחות ורמברנד-מאיניץ-שחר להולדת הבן הנכד הנין